

УДК 65.011.1

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЯК ОБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ

Л.О. Волощук, к.е.н., доцент

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

Волощук Л.О. Економічна безпека та інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та взаємозв'язок як об'єктів управління.

Розглянуто сутнісний зміст економічної безпеки підприємства та її складових, де особливу увагу приділено фінансовій безпеці. Узагальнено сутність інноваційного розвитку промислового підприємства, який розглянуто у розрізі фінансової, матеріальної та інтелектуальної складових. Досліджено взаємозв'язок та визначено напрямки взаємного впливу економічної безпеки та інноваційного розвитку промислового підприємства. Обґрунтовано необхідність виокремлення економічної безпеки інноваційного розвитку промислового підприємства як окремого об'єкту управління.

Ключові слова: промислове підприємство, економічна безпека, фінансова безпека, інноваційний розвиток, економічна безпека інноваційного розвитку

Волощук Л.А. Экономическая безопасность и инновационное развитие промышленного предприятия: сущность и взаимосвязь как объектов управления.

Рассмотрена сущность экономической безопасности предприятия и ее составляющих, где особое внимание уделено финансовой безопасности. Обобщена сущность инновационного развития промышленного предприятия, которое рассмотрено в разрезе финансовой, материальной и интеллектуальной составляющих. Исследована взаимосвязь и определены направления взаимного влияния экономической безопасности и инновационного развития промышленного предприятия. Обоснована необходимость выделения экономической безопасности инновационного развития промышленного предприятия как отдельного объекта управления.

Ключевые слова: промышленное предприятие, экономическая безопасность, финансовая безопасность, инновационное развитие, экономическая безопасность инновационного развития

Voloshchuk L.O. Economic security and innovation development of industrial enterprise: essence and interrelation as management objects.

The essence of economic security and its components was viewed, with special attention paid to financial security. The essence of innovative development of industrial enterprises was summarized through its presentation in the context of financial, material and intellectual components. The interrelation and areas of mutual influence of economic security and innovative development of industrial enterprises were identified. The necessity of allocating the economic security of innovative development of industrial enterprise as a single object management was grounded.

Keywords: industrial enterprise, economic security, financial security, innovative development, economic security of innovative development

Серед проблемних питань економіки та управління підприємствами реального сектору економіки останнє десятиріччя найбільш актуальними залишаються питання управління інноваційним розвитком підприємства та управління процесами забезпечення його економічної безпеки.

Протягом останнього десятиріччя питання управління економічною та фінансовою безпекою на мікрорівні стало предметом численних наукових досліджень, результати яких розкриті у публікаціях вітчизняних науковців І. Бланка, Т. Васильців, В. Геєця, Н. Гічової, Л. Донець, Т. Іванюти, О. Захарова, М. Зубок, С. Кавун, О. Кириченко, Г. Козаченко, О. Ляшенко, І. Мойсеєнко, О. Марченко, В. Мунтян, В. Пономаренко, Н. Реверчук, В. Рубцова, А. Сухорукова, С. Філіппової, А. Єфіфанова, С. Яременко.

Вітчизняна методологія управління інноваційною діяльністю та інноваційним розвитком підприємств має більш тривалу історію, а її формуванню та розвитку присвячено праці вітчизняних вчених С. Бельтюкова, А. Бутенко, В. Геєця, А. Гриньова, В. Гриньової, Е. Забарної, В. Захарченка, С. Ілляшенка, С. Князя, Д. Крамського, О. Кузьміна, Є. Лазаревої, П. Перерви, М. Рогози, Л. Смоляр, Л. Федулової, С. Філіппової, С. Харічкова, Д. Черваньова, Т. Черкасової.

Проте, досі економічна безпека підприємства та його інноваційний розвиток, як об'єкти управління, досліджуються здебільшого відокремлено один від одного. Втім, сучасні реалії діяльності промислових підприємств в умовах численних зовнішніх загроз (ринкових, політичних, екологічних, тощо) та необхідності їх сталого розвитку на інноваційній основі, спрямованого на збереження та зміцнення конкурентних позицій, потребують дослідження взаємозв'язку та взаємовпливу явищ економічної безпеки та інноваційного розвитку підприємства.

Сучасні розробки вітчизняних дослідників – Н.С. Краснокутської, О.С. Федоніна, І.М. Репіної, О.І. Олексюка дають оригінальне тлумачення сутності потенціалу підприємства та методів його визначення, роботи В.Н. Гавві та Е.А. Божко присвячені формуванню та оцінці потенціалу. І.З. Должанський, Т.О. Загорна розглядають у своїх працях інструментарій стратегічного управ-

ління, технологій інноваційного розвитку щодо вирішення проблем управління потенціалом підприємства.

Метою статті є дослідження сутнісного змісту та складових економічної безпеки та інноваційного розвитку промислового підприємства, визначення взаємозв'язку категорій та взаємовпливу явищ економічної безпеки та інноваційного розвитку промислових підприємств, обґрунтування напрямків подальшого розвитку методології управління інноваційним розвитком промислових підприємств з урахуванням чинника економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Під поняттям «безпека» стосовно будь-якої системи розуміється стан її стійкості, за якого забезпечуються умови для її сталого розвитку у напрямі, який визначається цілями системи і здійснюється під впливом різних сприятливих та несприятливих факторів. Відтак, сутність економічної безпеки підприємства полягає у такому стані його економічної системи, який може бути охарактеризовано збалансованістю і стійкістю до впливу будь-яких загроз, її здатністю забезпечити стійкий й ефективний розвиток, досягнення своїх власних економічних інтересів [1]. Слід відзначити, що стосовно визначення самого змісту поняття «економічна безпека підприємства» навіть на сучасному етапі становлення «безпекознавства» існують різні підходи та погляди.

В публікаціях останніх років у визначенні економічної безпеки фахівці поєднують дві раніш розповсюджені концепції: концепцію економічної безпеки як форми розвитку підприємства та концепцію економічної безпеки як протистояння загрозам. Вона розглядається як статичне явище – результат – певний «безпечний» стан підприємства, що характеризується або забезпечує його захищеність від можливих загроз, та як динамічне – процес – діяльність, спрямовану на досягнення та утримання «безпечного» стану підприємства.

Економічна безпека передбачає забезпечення та захист економічних інтересів та потенціалу розвитку підприємства від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, та, як наслідок, забезпечення його здатності відновлюватись та постійно розвиватись в умовах високо динамічних змін ринкового середовища. Відтак, економічну безпеку слід розглядати як вирішальну умову життєздатності, діяльності та розвитку підприємства.

Це, в свою чергу, визначає загальну мету, функціональні цілі та завдання системи економічної безпеки підприємства, яку пропонується розглядати як сукупність взаємопов'язаних елементів (спеціальних структур, засобів, методів і заходів), здатних забезпечити безпеку ведення підприємницької діяльності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Відповідно, формування системи економічної безпеки підприємства передбачає максимально ефективне використання його

ресурсного потенціалу, створення адекватних організаційних структур, розробку відповідних механізмів і засобів реагування, що забезпечувало б стабільне функціонування у сучасному та стійкий розвиток у майбутньому [2].

Серед чинників економічної безпеки підприємства фахівці визначають як внутрішні – ресурсні, техніко-технологічні, організаційні, соціальні, управлінські, фінансово-економічні, так й зовнішні – політичні, нормативно-правові, фінансово-економічні національного та регіонального рівня, демографічні, соціокультурні, галузеві, екологічні. Існуючі різні підходи до визначення та класифікації чинників, загроз та ризиків економічної безпеки обумовлюють й різні підходи до структуризації економічної безпеки підприємства як складного та комплексного явища.

В сучасному безпекознавстві виділяють системний, ресурсний, та функціональний підходи до визначення складових економічної безпеки.

В межах системного підходу, що більш притаманний виробничій сфері та заснований на понятті економічної виробничої системи, найчастіше виділяють такі складові економічної безпеки підприємства:

1) технологічна – охоплює інтереси та загрози, що впливають на технологію процесу виробництва;

2) ресурсна – охоплює чинники матеріального забезпечення виробництва основними видами ресурсів;

3) фінансова – охоплює всі фінансові аспекти діяльності;

4) соціальна (кадрова) – охоплює чинники, пов'язані з персоналом, його матеріального забезпеченістю, чисельністю, віковою та освітньо-кваліфікаційною структурами.

В межах ресурсного підходу економічна безпека структурується за видами корпоративних ресурсів підприємства:

1) безпека капіталу – охоплює чинники, що стосуються акціонерного капіталу та позикових фінансових ресурсів;

2) безпека персоналу – чинники, що стосуються управлінського та виробничого персоналу та ефективності їх праці;

3) безпека інформації – чинники інформаційного забезпечення та процесу прийняття рішення;

4) безпека техніки і обладнання – чинники основних виробничих фондів підприємства та їх відповідності наявним кадровим та фінансовим ресурсам;

5) безпека прав – чинники, що стосуються наявності та використання підприємством прав на використання обмежених ресурсів.

В межах найбільш розповсюдженого на даний час функціонального підходу до структуризації економічної безпеки підприємства визначають такі її типові складові:

1) фінансову – фінансові результати діяльності підприємства, які відображають його спроможність пристосовуватися до мінливих умов та факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;

2) інтелектуально-кадрову, що містить два пов'язаних між собою напрямки забезпечення ефективної діяльності підприємства: кадрову, що стосується управління персоналом; інтелектуальну, що стосується аспектів, які визначають якість персоналу підприємства;

3) техніко-технологічну, що стосується аспектів, які визначають відповідність рівня технологій підприємства стандартам, а також наявність в підприємства потенціалу для подальшого розвитку;

4) інформаційну, яка охоплює аспекти, що формують інформаційне забезпечення прийняття рішення на підприємстві, якості наявної інформації;

5) екологічну, що охоплює всі аспекти діяльності підприємства і виробничого процесу, які спричиняють негативний вплив на навколишнє середовище та екологію, ступеню забезпечення екологічного контролю та ефективності витрат підприємства на природоохоронні заходи;

6) політико-правову, яка формує правове забезпечення діяльності підприємства, можливості адаптації підприємства до змін в законодавстві, державному управлінні, тощо;

7) силову, яка охоплює аспекти діяльності підприємства, що визначають фізичну безпеку його працівників, ступінь збереження майна від негативних впливів та захищеність інформаційних ресурсів підприємства [1].

Цей перелік є далеко не повним, деякі фахівці деталізують його за рахунок виділення додаткових складових економічної безпеки – наприклад, корпоративної, організаційної, управлінської, ринкової, галузевої тощо.

Незважаючи на різницю підходів до структуризації та переліку типових складових в кожному підході, вони мають багато спільного. Досі майже не викликає суперечок ствердження, що ключовою складовою економічної безпеки підприємства є саме фінансова – як така, що виражає мету та узагальнює результати господарської діяльності підприємства та впливає на формування всіх інших складових економічної безпеки, проте, водночас, й залежить від цих інших складових. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові його економічної безпеки. І навпаки, зміни в будь-якій сфері діяльності та безпеки підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовому стані та фінансовій безпеці.

З законодавчої точки зору «фінансова безпека підприємства це захищеність життєво важливих інтересів підприємства, при якій забезпечується його стабільний розвиток, своєчасне визначення, запобігання і нейтралізація існуючих і потенційних загроз економічним інтересам» [3]. Слід зазначити, що й досі поняття «фінансова безпека підприємства» фахівці трактують по-різному, часто ототожнюючи з поняттям «фінансова складова економічної безпеки» або поєднуючи їх у понятті «фінансово-економічна безпека підприємства» (табл. 1).

Таблиця 1. Визначення сутності фінансової безпеки підприємства у різних дослідженнях

Автор	Визначення поняття
Бланк І.О. 2004, [4]	Фінансова безпека є інтегрованим поняттям категорій економічної безпеки та фінансування підприємства, що є якісно та кількісно детермінованим рівнем його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність пріоритетних збалансованих інтересів суб'єктів економічної діяльності від реальних та потенційних загроз, параметри яких визначають на засаді фінансової філософії підтримки сталого розвитку підприємства.
Реверчук Н.І. 2004, [5]	Фінансова безпека підприємства – це захист від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів. Саме вона є провідною й вирішальною, оскільки в ринкових умовах господарювання фінанси є двигуном будь-якої економічної системи.
Автор	Визначення поняття
Мунтіян В. 2005, [6] Ареф'єва О.В. Кузенко Т.В. 2009 [7] Пригунов П.Я., Захаров О.І., 2008 [8]	Фінансова безпека – стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, відображеного в оптимальних значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних та оборотних фондів підприємства, структури його капіталу, норм дивідендних виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку.
К.С. Горячева 2006, [9] Лаврова Ю.В. 2010, [10]	Фінансова безпека є фінансовим станом, який характеризується: 1) збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, що використовується підприємством; 2) стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз; 3) здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії та завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; 4) здатністю забезпечувати розвиток цієї фінансової системи.

Подовження таблиці 1

Судакова О.І. 2008, [11]	Фінансова безпека – складова економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин.
Кириченко О.А. Кудря І.В. 2008, [12]	Фінансова безпека підприємства – діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективах.
Ортинський В.Л. Керницький І.С. Живко З.Б. 2009, [13].	Фінансова безпека підприємства – захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення.
О.А. Сліфанов 2009, [14]	Фінансова безпека підприємства – це здатність суб'єкта підприємництва ефективно та стабільно здійснювати свою підприємницьку діяльність шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних і контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити їх рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього середовищ.
Н. Капустін 2011, [15]	Фінансова складова економічної безпеки підприємства – сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів економіки.
Шелест В.В., 2011, [16]	Фінансова безпека підприємства – це такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх впливів, дозволяє забезпечити ефективну діяльність підприємства за рахунок оптимального залучення майна, переданого установниками в управління в довгостроковому періоді.
Жихор О.Б., 2012, [17].	Фінансова безпека – це процес досягнення такого рівноважного стану системи, за якого відсутні фактори, що створюють небезпеку її руйнування.

Можна визначити два ключових погляди на сутність фінансової безпеки:

- 1) з позиції результату (статичний) – де фінансова безпека розглядається як певний стан (положення) підприємства чи рівень його стану;
- 2) з позиції процесу (динамічний) – де фінансова безпека розглядається як діяльність, спрямована на досягнення визначеного стану.

Цей існуючий або бажаний стан фінансової безпеки підприємства як правило ідентифікується низкою індикаторів (якісних або кількісних) його фінансового стану та фінансової ефективності. Так, спільність різних підходів до визначення сутності фінансової безпеки полягає у її розгляді як здатності підприємства протидіяти негативно-му впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, та, як наслідок, забезпечувати фінансову стійкість та ефективність, спрямовану на подальший розвиток підприємства [18].

Вважається, що фінансова безпека підприємства визначається такими ключовими чинниками:

- 1) рівнем забезпеченості ресурсами;
- 2) стабільністю і стійкістю фінансового стану підприємства;
- 3) збалансованістю фінансових потоків і розрахункових відносин;
- 4) ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності.

Відповідно, фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який:

дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді;

1) задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства;

2) забезпечує достатню фінансову незалежність підприємства;

3) забезпечує здатність до протистояння можливим загрозам, що можуть заподіяти фінансовий збиток підприємству;

4) як наслідок – забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства.

Як видно, фінансова безпека підприємства більш за будь-які інші складові пов'язується з ключовими фінансовими показниками та відповідними якісними характеристиками його стану, діяльності та розвитку, а саме: фінансовою стійкістю та незалежністю, ліквідністю та платоспроможністю, фінансовою рентабельністю, ринковою вартістю.

Окремі фахівці навіть розглядають фінансову безпеку підприємства – як сукупність динамічних кількісних і якісних характеристик рівня фінансового стану підприємства, при якому забезпечена збалансованість і захист його пріоритетних фінансових інтересів від загроз різного характеру, а також фінансова підтримка сталого розвитку [19].

Якщо повернутися до дослідження сутності інноваційного розвитку підприємства, то узагальнення існуючих підходів фахівців дозволило

сформувати таке його визначення з позиції процесу та з позиції результату:

1) інноваційний розвиток підприємства – це процес розвитку за рахунок формування та використання інноваційного потенціалу, спрямований на якісні зміни стану підприємства;

2) інноваційний розвиток підприємства – це позитивні якісні зміни стану підприємства в результаті здійснення інноваційної діяльності, формування та ефективного використання інноваційного потенціалу [20].

Як видно, в основі інноваційного розвитку підприємства лежить інноваційний потенціал, його формування та використання в інноваційній діяльності.

Грунтуючись на принципі бухгалтерського балансу, можна виділити такі три ключові складові інноваційного розвитку підприємства: фінансову, матеріальну та інтелектуальну, що знаходяться у циклічному взаємозв'язку. Ті ж складові проєктуються на інноваційний потенціал або потенціал інноваційного розвитку підприємства.

Фінансова складова містить власне фінансові ресурси, які є джерелом формування матеріальної та інтелектуальної складових. Матеріальна складова визначається відповідно матеріальними ресурсами, а інтелектуальна складова визначається у ланцюговому взаємозв'язку інтелектуальних ресурсів (активів), інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу. Структура та рівень ефективності використання матеріальної та інтелектуальної складових впливає на фінансовий стан, фінансові результати та нарощення фінансової складової, як необхідного інвестиційного ресурсу для забезпечення подальшого розвитку підприємства. Інноваційний розвиток підприємства має забезпечуватись ефективним комплексним використанням всіх складових його потенціалу, проте вважається, що саме в умовах інноваційного розвитку інтелектуальна складова стає більш впливовою ніж матеріальна [20].

В означеному контексті фінансова безпека уособлює в собі необхідну передумову, а її рівень – віддзеркалення фінансового потенціалу інноваційного розвитку підприємства. Відповідно, інтелектуальна складова інноваційного розвитку має віддзеркалюватись у рівні інтелектуальної безпеки (це явище потребує подальших окремих досліджень), а економічна безпека – поєднує в собі всі три складові.

Так, результати оцінювання рівня фінансової безпеки 25-ти вітчизняних промислових підприємств різної галузевої спрямованості за підсумками 2013 року (що здійснювалось на засадах використання декількох відомих моделей прогнозування банкрутства, в яких віддзеркалюються всі ключові фінансові показники діяльності підприємств – індикатори фінансової безпеки [21]) показали, що 64% аналізованих підприємств мають низький або вкрай низький рівень фінансової безпеки, що свідчить про

існуючу або потенціальну в найближчому періоді фінансову кризу на цих підприємствах. Напевно, що такі підприємства потребують негайного «старту» процесів інноваційного розвитку (в протилежному випадку їх очікуватиме банкрутство), проте не мають для цього необхідного фінансового потенціалу. З іншого боку, таке погіршення фінансового стану та, відповідно, рівня фінансової безпеки підприємств, може бути наслідком тих самих процесів розвитку, особливо на їх початковому етапі. Адже відомо, що початкова стадія інноваційно-інвестиційних процесів (особливо, коли мова йде про масштабні інноваційно-інвестиційні проєкти) у короткостроковому періоді призводить до зростання вартості майна в частині необоротних активів та запасів на фоні, як правило, зростання вартості позикового капіталу та витрат з його обслуговування, незмінного рівня або незначного зростання виручки від реалізації продукції, робіт та послуг. Це, в свою чергу, призводить до погіршення показників фінансової незалежності, оборотності та рентабельності капіталу, які враховуються майже у всіх відомих інтегральних моделях прогнозування банкрутства та заснованих на них підходах до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств.

Можна зробити висновок, що зв'язок між економічною безпекою та інноваційним розвитком підприємства має дуальний характер, де обидва явища виступають у якості мети підприємства та засобу її досягнення. Економічна безпека, з одного боку, є необхідною передумовою та певним віддзеркаленням потенціалу розвитку, адже процеси її забезпечення спрямовані на забезпечення процесів розвитку. З іншого боку, процес розвитку підприємства має бути спрямованим, зокрема, й на формування та функціонування систем забезпечення його економічної безпеки. За сучасних умов господарювання на фоні новітніх загроз та ризиків, спричинених в тому числі й проявами науково-технічного прогресу, збереження економічної безпеки підприємства потребує високого ступеню інноваційності розвитку. Водночас, процеси інноваційного розвитку, що вносять зміни до внутрішнього середовища підприємства, та викликають адекватну реакцію зовнішнього середовища, спричинюють додаткові ризики, порушуючи стан економічної безпеки підприємства. А відтак, інноваційний розвиток підприємства може містити в собі не лише засіб забезпечення його економічної безпеки, але й внутрішню загрозу її стану.

Отже, у методології управління підприємствами доцільне виокремлення економічної безпеки інноваційного розвитку підприємства, як окремого предмету досліджень та об'єкту управління, який поєднує в собі як передумову (потенціал) інноваційного розвитку, так і його результат.

Висновки

Дослідження змістовної сутності та складових економічної безпеки та інноваційного розвитку промислового підприємства дозволило зробити висновок, що економічна безпека є певним віддзеркаленням потенціалу інноваційного розвитку, що особливо притаманне фінансовій складовій обох явищ. Водночас, економічна безпека підприємства може бути метою та результатом інноваційного розвитку, який, в свою чергу, може стати джерелом додаткових загроз, що порушують стан економічної безпеки. Такий зв'язок між категоріями та явищами економічної безпеки під-

приємства та його інноваційним розвитком обумовлює необхідність комплексного підходу до управління ними, заснованого на їх розгляді як двох нерозривно пов'язаних та взаємно впливаючих один на одного важелях ефективності управління. На методологічному рівні, це, в свою чергу, потребує подальшого синергічного розвитку теорій управління інноваційним розвитком та управління економічною безпекою підприємств, та виокремлення, на засадах їх інтеграції, економічної безпеки інноваційного розвитку підприємства, як окремого предмету досліджень та об'єкту управління.

Список літератури:

1. Філіппова С. В. Аналітичні інструменти системи економічної безпеки суб'єктів господарювання: монографія / С. В. Філіппова, С. А. Нізяєва – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2012. – 179 с.
2. Філіппова С. В. Система формування і забезпечення економічної безпеки підприємства / С. В. Філіппова, О. С. Дашковський // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2(3). – С.17-21. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/17-21.pdf>
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.351, із змінами, внесеними згідно із Законами N 221-VII (221-18) від 18.04.2013. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
4. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью / И. А. Бланк / К.: Изд-во «Никацентр», Эльга, 2004. – 784 с.
5. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур / Н. Й. Реверчук // Нац. банк України ; Львів. банківський ін-т. – Л. : ЛБІ НБУ, 2004. – 196 с.
6. Мунтіян В. І. Проблеми національної безпеки в процесах державотворення : моногр. / В. І. Мунтіян. – К.: вид-во КВІЦ, 2005. – 756 с.
7. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко //Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №1. – С. 101-111.
8. Захаров О. І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності: Навч. посіб. / О. І. Захаров, П. Я. Пригунов . – К.: КНТ, 2008. – 257с.
9. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.01«Економіка, організація і управління підприємствами» / К. С. Горячева. – К.: НАУ, 2006. – 17 с.
10. Лаврова Ю. В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / Ю. В. Лаврова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 127-130
11. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
12. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія / О. А. Кириченко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев, О. І. Захаров, П. Я. Пригунов та ін. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008. – 423 с.
13. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч.посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
14. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
15. Капустин Н. Экономическая безопасность отрасли / Н. Капустин // Бизнес-информ. – 2011. – №11-12. – с.45-47.
16. Шелест В. В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства / В. В. Шелест // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3. – С. 181–184.
17. Жихор О. Б., Фоменко А. А. Фінансова безпека підприємства як економічна категорія / Жихор О. Б., Фоменко А. А. // Фінансовий простір. – 2012.- №3 (7). – С. 46-48.

18. Волощук Л. О. Сутність фінансової безпеки промислового підприємства / Волощук Л. О., Чечіна А. О. / матер. VII всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України» – Одеса: ОНПУ, 21-25 трав. 2013 р. Режим доступу: http://economics.opu.ua/confs/conf7_2013.html
19. Шабатура Т. С. Формування фінансової складової економічної безпеки підприємницької діяльності машинобудівних підприємств / І. Ю. Гришова, Т. С. Шабатура // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – №4[42]. – с.319-324
20. Волощук Л. О. Інтелектуальна складова інноваційного розвитку промислових підприємств: сутність та проблеми управління.// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка: реалії часу та перспективи» (ОНПУ, м. Одеса, 20-21 лютого 2014 р.) Том I. – Одеса, ОНПУ, 2014. – С.59-61.
21. Волощук Л. О. Використання моделей прогнозування банкрутства для діагностики фінансової безпеки підприємства / Л. О. Волощук / матер. Восьмої всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України». Одеса, ОНПУ, 20-23 травня 2014. Режим доступу: http://economics.opu.ua/confs/conf8_oa_2014.html

Надано до редакції 14.12.2014

Волощук Лідія Олександрівна / Lidiia O. Voloshchuk
l.a.voloshchuk@gmail.com

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Економічна безпека та інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та взаємозв'язок як об'єктів управління [Електронний ресурс] / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 6 (16). – С. 217-223. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n6.html>